

PRESUDA NA TEMELJU PRIZNANJA

Prof. dr. sc. Mihajlo Dika *

UDK: 347.951.2

Izvorni znanstveni rad

Prihvaćeno: listopad 2012.

U radu se nastoji cjelovito i sustavno, uz upozorenja na određena komparativna rješenja i stavove strane doktrine, izložiti institut presude na temelju priznanja, jedne od tzv. dispozitivnih presuda, presuda koje se temelje na manifestaciji volje jedne od stranaka kojom se izravno determinira sadržaj meritornog okončanja spora. Posebno se ističe i argumentira da, unatoč svom dispozitivnom karakteru u kojemu se očituje prihvaćanje načela autonomije volje stranaka i na području procesnog prava, priznanje tužbenog zahtjeva u povodu kojega se donosi presuda na temelju priznanja zadržava značenje čiste procesne radnje, da je lišeno značenja i materijalnopravne dispozicije. De lege ferenda, upozorava se na potrebu proširenja kruga procesno legitimiranih subjekata za podnošenje pravnih lijekova protiv presude na temelju priznanja otvaranjem mogućnosti da određena državna tijela radi zaštite javnog interesa, ali i treći radi zaštite svog interesa podnose neke od tih lijekova. Predlaže se i uvođenje mogućnosti priznanja tužbenog zahtjeva tijekom žalbenog postupka te donošenja drugostupanjske presude na temelju priznanja, i to zato da bi se dopustilo strankama da raspolažu svojim zahtjevima sve do pravomoćnosti, ali i radi toga da bi se rasteretio drugostupanjski sud nepotrebnog meritornog odlučivanja u povodu žalbe kad za to zapravo nema razloga.

Ključne riječi: presuda, priznanje, postupak

---

* Dr. sc. Mihajlo Dika, profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, Zagreb

I. OPĆENITO

Zakon o parničnom postupku¹, uvažavajući u načelu dispozitivni karakter odnosa u vezi s kojima uređuje pružanje pravne zaštite², omogućava strankama da tijekom postupka slobodno raspolažu zahtjevima koje su postavile, pa se tako mogu odreći svog zahtjeva, priznati zahtjev protivnika i nagoditi se, uz ograničenje da takva raspolaganja ne smiju biti u suprotnosti s prisilnim propisima i pravilima javnog morala (3.).³

Presuda na temelju priznanja pripada u kategoriju tzv. dispozitivnih presuda, presuda koje se temelje na izravnom raspolaganju stranaka istaknutim tužbenim zahtjevom. Osnova je, naime, za donošenje te presude procesna dispozicija tuženika, njegova izjava da priznaje tužbeni zahtjev (v. *infra ad* 4.). Takvom su osnovom za donošenje te presude determinirane pretpostavke i postupak za njezino donošenje, njezin sadržaj te razlozi zbog kojih se može pobijati pravnim lijekovima.

U ovom će se radu nastojati relativno sustavno izložiti ovaj institut. Pritom će temeljna teorijska polazna točka biti stav o njenoj - unatoč tome što je izraz stranačke autonomije - čistoj procesnopravnoj prirodi, stav koji bi trebao naglasiti potrebu uočavanja pravnog realiteta da dispozitivnost i autonomija volje nisu svojstvene samo građanskopravnim odnosima, već i sustavu pružanja pravne zaštite u vezi s tim odnosima.

---

¹ Službeni list SFRJ, br. 4/77., 16/77., 6/80., 36/80., 43/82., 69/82., 58/84., 74/87., 57/89., 20/90., 27/90., 35/91.; Narodne novine, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 2/07., 84/08. i 96/08.; dalje u tekstu ZPP.

² Prema odredbi članka 1. ZPP, tim se zakonom uređuju pravila postupka na temelju kojih sud raspravlja i odlučuje u sporovima o osnovnim pravima i obvezama čovjeka i građanina, o osobnim i obiteljskim odnosima građana te u radnim, trgovačkim, imovinskim i drugim građanskopravnim sporovima, ako zakonom nije za neke od tih sporova određeno da u njima sud rješava po pravilima kojega drugog postupka.

³ U ovom radu odredbe pojedinih zakona označavat će se navođenjem broja članka, stavka odvojenog kosom crtom od broja članka te točke odvojene točkom od broja članka ili stavka. Više će stavaka ili točaka istoga članka ili stavka međusobno biti razdvojeno zarezom. Crtica između brojeva dvaju članaka ili stavaka koristit će se radi označavanja da se sve odredbe između tih brojeva odnose na tekst ispred njih. Za označavanje pojedinih propisa koristit će se njihove kratice, koje će biti definirane u tekstu. Jedino će se odredbe ZPP-a navoditi bez naznake kratice toga zakona.

2. ZAKONSKE OSNOVE

Zakonske osnove za donošenje ove presude utvrđene su odredbama članka 331. ZPP, prema kojima je sud dužan bez daljnjeg raspravljanja donijeti presudu kojom prihvaća tužbeni zahtjev (presuda na temelju priznanja) ako tuženik do zaključenja glavne rasprave prizna tužbeni zahtjev (331/1.); sud, ipak, neće donijeti takvu presudu i kad je udovoljeno potrebnim uvjetima ako nađe da je riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (3/3.) (331/2.); donošenje presude će se odgoditi ako je potrebno da se o dopuštenosti raspolaganja priznatim zahtjevom prije toga pribave obavijesti (331/3.); dano priznanje tuženik, međutim, može - na ročištu ili u podnesku - opozvati do donošenja presude i bez pristanka tužitelja (331/4.). Neki su drugi aspekti instituta posebno uređeni i nizom drugih odredaba: ova se presuda može donijeti u stadiju pripremanja glavne rasprave te u stadiju glavne rasprave (279., 312/3.); ona se žalbom može pobijati samo zbog tzv. apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka (354/2.) te zbog toga što je izjava o priznanju dana u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare (353/3.), a revizijom samo zbog apsolutno bitnih povreda zbog kojih je revizija dopuštena (385/3.); ponavljanje postupka može se tražiti samo zbog apsolutno bitnih povreda i kaznenih djela zbog kojih se ono može tražiti te zato što je izjava o priznanju dana u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare (421/3.). Na izvjesne će se daljnje specifičnosti zakonskog uređenja instituta upozoriti u nastavku.

3. PRETPOSTAVKE ZA DONOŠENJE PRESUDE NA TEMELJU PRIZNANJA

Sud može donijeti presudu na temelju priznanja ako budu ispunjene određene pozitivne i određene negativne pretpostavke:

(1) u tužbi, protutužbi ili u obliku nekog drugog meritornog prijedloga mora u postupku pred sudom biti istaknut zahtjev koji može biti predmet priznanja (v. *infra ad* 4.8.);

(2) moraju biti ispunjene opće i posebne pozitivne procesne pretpostavke za donošenje presude, odnosno ne smiju postojati takve negativne procesne pretpostavke;⁴

---

⁴ O procesnim pretpostavkama u parničnom postupku usp. Triva-Dika, *Građansko parnično procesno pravo*, 7. izd., 2004., str. 28 i sl. Navedeno će djelo u nastavku biti citirano kao Triva-Dika, GPPP, uz naznaku broja stranice.

(2) tuženik mora valjano priznati tužbeni zahtjev (v. *infra ad* 4.). Riječ je o specifičnoj meritornoj (“materijalnopravnoj”) pretpostavci za donošenje presude na temelju priznanja;

(3) tuženik ne smije opozvati dano priznanje do donošenja presude (331/4.; v. *infra ad* 4.11.);

(4) mora biti riječ o sporu u kojemu dopuštenost priznanja tužbenog zahtjeva nije izrijekom isključena (v. *infra ad* 5.);

(5) ne smije biti riječ o priznanju zahtjeva kojim stranke ne mogu raspolažati zato što bi ono *in concreto* bilo u protivnosti s prisilnim propisima i javnim moralom (3/3., 331/2., v. *infra ad* 5.).

Prijedlog tužitelja za donošenje ove presude nije potreban, kao što je bio potreban prema § 491. ZSPGP 29.⁵

4. PRIZNANJE TUŽBENOG ZAHTJEVA

4.1. Pojam

Temeljna je pretpostavka za donošenje presude na temelju priznanju izjava tuženika dana u postupku pred sudom da priznaje tužbeni zahtjev (331/1.). Sadržaj i pravni učinci te parnične radnje tuženika nisu izrijekom definirani zakonom - do zaključka o tome dolazi se posredno na temelju specifičnosti pretpostavaka za donošenje presude koja se u povodu te izjave donosi, presude na temelju priznanja, sadržaja njezina obrazloženja te razloga zbog kojih se ona može pobijati pravnim lijekovima.

U domaćoj se doktrini priznanje tužbenog zahtjeva definira kao jednostrana parnična radnja tuženika kojom on pred sudom izričito izjavljuje da je tužitelj zahtjev za pružanje pravne zaštite određenog sadržaja na zakonu osnovan.⁶ Uz ovu bi se definiciju moglo primijetiti da ona inzistira na tome da tuženik priznanjem tužbenog zahtjeva izjavljuje da je taj zahtjev na zakonu osnovan, iako bi bit te izjave bila u tome da se njome tuženik suglašava s donošenjem presude kojom će zahtjev biti prihvaćen, neovisno o njegovu stavu prema tome je li zahtjev sam po sebi na zakonu osnovan ili nije - dispozitivni bi se karakter

⁵ ZSPGP 29: jugoslavenski Zakon o sudskom postupku u građanskim parnicama iz 1929.

⁶ Triva-Dika, GPPP, str. 597.

te izjave očitovao u njezinoj neovisnosti o zakonskoj osnovanosti priznatog zahtjeva. Slično bi se moglo reći i za definicije ponuđene u austrijskoj doktrini da je procesno priznanje tužbenog zahtjeva (njem. *Anerkenntnis*) jednostrano bezrezervno očitovanje sudu da je tužiteljevo traženje pravne posljedice (*Rechtsfolgebegehren*) osnovano (*berechtigt*)⁷, odnosno jednostrano procesno očitovanje tuženika da je tvrdnja o pravnoj posljedici koju je postavio tužitelj (u cijelosti ili djelomično) osnovana (*zu Recht besteht*)⁸, ali i za definiciju ponuđenu u slovenskoj doktrini da priznanje zahtjeva (*pripoznava zahtevka*) ima značenje tuženikove izjave da je tužiteljev zahtjev utemeljen.⁹ Tuženik, naime, može izjaviti da smatra da zahtjev nije osnovan, ali da ga ipak priznaje i sud bi bio dužan donijeti presudu na temelju priznanja. Osnova za donošenje te presude jest dispozicija tuženika, njegova izjava volje da se zahtjev prihvati, a ne osnovanost zahtjeva, njegova pravna utemeljenost na objektivno egzistentnom sadržaju odnosa među strankama. U tome bi se očitovala (relativna) **apstraktnost** priznanja u odnosu na premise za odlučivanje o zahtjevu koje bi sud bio dužan utvrditi da do njega nije došlo.

Zato bi, polazeći od navedenih zakonskih osnova za uređenje instituta (v. *supra ad 2.*), **priznanje tužbenog zahtjeva** bilo moguće definirati kao **jednostranu parničnu radnju tuženika poduzetu u postupku pred prvostupanjskim sudom do zaključenja glavne rasprave kojom on izrijeком očituje svoju volju da se tužbeni zahtjev tužitelja bez daljnjeg raspravljanja prihvati.**

⁷ Usp. Fasching, *Lehrbuch des österreichischen Zivilprozeßrecht*, 2. izd., 1990. (ZPR), str. 661.

⁸ Rechberger-Simotta, *Zivilprozessrecht, Erkenntnisverfahren*, 7. izd., 2010. (ZPR), str. 323. Pritom bi stav da bi tuženik priznanjem izjavljivao da je tužiteljeva tvrdnja o pravnoj posljedici, ako bi se ta pravna posljedica shvatila materijalnopravno, pravno osnovana priznanju pridavao materijalnopravnu dimenziju koju ono nema.

⁹ Galič (u: Ude i dr.), *Pravni postopek, Zakon s komentarjem*, 3. knjiga, 2009., str. 77. Ta je definicija (donekle) u kontradikciji s nastavnom tezom ovog autora da tuženik, priznajući zahtjev, očituje svoju volju da bude osuđen na ono što je tužitelj zahtijevao tužbom, ali i s tezom da se priznanje odnosi na zahtjev u procesnom smislu, tj. na ustvrđenu pravnu posljedicu (konkluzija), a ne na donju i gornju premise sudskog silogizma.

4.2. Procesno priznanje tužbenog zahtjeva i izvanprocesno priznanje utuženog prava

U suvremenoj je doktrini (čini se) izvan dvojbe da je priznanje tužbenog zahtjeva "čista"¹⁰ parnična radnja.¹¹ Upozorava se, međutim, da se iz posebnosti procesnog uređenja može spoznati da zakonodavac (u vrijeme donošenja temeljnih njemačkih i austrijskih procesnih zakona tijekom posljednje četvrtine devetnaestog stoljeća) nije jasno bio svjestan procesnog karaktera te radnje. Upravo se zbog toga izvorno u njemačkoj doktrini zastupalo i stajalište da je priznanje dano u parnici materijalnopravni pravni posao. Više je prostora bilo zadobilo shvaćanje po kojemu je glavni učinak sudskog priznanja, neovisno o njegovim procesnim učincima, u njegovu materijalnopravnom značenju, zbog čega se njegov učinak i valjanost trebaju prosuđivati (i) prema materijalnom pravu. Ipak, u posljednjem je stoljeću u njemačko-austrijskom pravnom krugu prevladalo učenje da je priznanje tužbenog zahtjeva (samo) parnična radnja.¹²

U vezi s izloženim razvitkom učenja o pravnoj prirodi priznanja moglo bi se primijetiti da se tu ne bi radilo samo o koincidenciji, već i sadržajnoj uvjetovanosti teorijske (r)evolucije u tom razvitku i (r)evolucije koju su paralelno doživjela učenja o predmetu spora prevladavajući postupno stajališta o građanskopravnoj tražbini kao predmetu spora i opredjeljujući se za procesualističko poimanje instituta.¹³

O odnosu procesnog priznanja tužbenog zahtjeva i priznanja duga po pravilima građanskog prava v. *infra ad* 4.3.

4.3. Priznanje kao parnična radnja

Priznanje tužbenog zahtjeva je **parnična radnja** tuženika. Kao takvo, ono je relevantno samo ako je poduzeto u postupku pred sudom.

---

¹⁰ Rechberger-Simotta, ZPR, str. 323.

¹¹ Usp.: Triva-Dika, GPPP, str. 597, 598; Fasching, ZPR, str. 661; Rechberger-Simotta, ZPR, str. 323; Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 77.

¹² Usp. Fasching, ZPR, str. 662, i tamo cit. literatura. Izvorne bi stavove njemačke (i austrijske doktrine) trebalo povezati i s tada dominantnim učenjem o materijalnopravnom zahtjevu kao predmetu spora (usp. Dika, *Građansko parnično pravo, VI., Tužba*, 2009., § 12/1.; ovo će djelo u nastavku biti citirano kao Dika, GPP, VI.).

¹³ Usp. Dika, GPP, VI., §§ 12. i sl.

Zato što je parnična radnja, valjanost se priznanja tužbenog zahtjeva treba prosuđivati prema pravilima procesnog prava. Na to upućuju odredbe po kojima se pravna relevantnost priznanja može nakon donošenja presude na temelju priznanja (posredno) dovesti u pitanje samo pravnim lijekovima protiv te presude, koji se doduše mogu izjaviti i zbog donekle specifičnih razloga uvjetovanih dispozitivnom prirodom priznanja.

U austrijskoj se doktrini upozorava na bitne razlike između priznanja tužbenog zahtjeva kao parnične radnje i privatnopravnog priznanja (duga, prava). Priznanje tužbenog zahtjeva jest jednostrana procesna radnja upravljena prema sudu za čiju valjanost nije potrebno da je protivnik prihvati, koje predmet mogu biti sve vrste tužbenih zahtjeva - i kondemnatorni, i deklaratorni, i konstitutivni, te za koju vrijede sve forme i ograničenja procesnog prava (npr. obvezatnost odvjetničkog zastupanja kad je propisana). S druge strane, privatnopravno priznanje je ili (u pravilu neformalni) ugovor koji se sklapa s protivnikom i može kao predmet imati samo obvezna prava, ili deklaratorna izjava kao (prema pretežnom shvaćanju) izjava znanja, koja nema karakter pravnog posla.¹⁴

U austrijskoj se doktrini, međutim, ističe i da bi priznanje tužbenog zahtjeva dano u parnici, ipak, zato što može u pojedinim slučajevima ispunjavati i zahtjeve za materijalnopravno priznanje, moglo imati značenje tzv. dvofunkcionalne parnične radnje (*doppelfunktionelle Prozeßhandlung*), koja se doduše u parnici prosuđuje isključivo prema pravilima procesnog prava, ali koja bi - ako zbog povrede procesnih propisa ne bi imala nikakav procesni učinak u postupku u kojemu je očitovana, ako dakle zbog toga ne bi mogla biti donesena presuda na temelju priznanja - u istom ili nekom drugom postupku mogla imati značenje materijalnopravnog priznanja (supsidijaritet privatnopravnog prosuđivanja). Upravo bi stoga okolnost da dano priznanje nema učinak privatnopravnog priznanja ili da bi kao takvo bilo pobjojno bila bez utjecaja na njegovu procesnopravnu djelotvornost.¹⁵

¹⁴ Usp. Fasching, ZPR, str. 662. Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 77, smatra da je priznanje tužbenog zahtjeva odgovarajući institut kao i priznanje duga prema ZOO-u, naglašavajući, ipak, da, unatoč tome što odgovara navedenom institutu obveznog prava, priznanje zahtjeva nije posao materijalnog prava i nema posljedice na materijalnopravnom području, pozivajući se pritom na stavove nekih drugih autora (Juhart, *Civilno procesno pravo FLRJ*, 1961., str. 428, i Rosenberg-Schwab-Gottwald, *Zivilprozessrecht*, 16. izd., 2004. (ZPR), str. 926).

¹⁵ Usp. Fasching, ZPR, str. 662, 663. Rechberger-Simotta, ZPR, str. 323, dopuštaju mogućnost da bi priznanje tužbenog zahtjeva (supsidijarno - ako ne bi proizvelo svoj proces-

Stajalište o mogućoj dvofunkcionalnosti priznanja tužbenog zahtjeva bilo bi moguće prihvatiti samo za one postupke u kojima se ostvaruju građanskopravne tražbine (zahtjevi), odnosno u kojima se traži općenito utvrđenje postojanja građanskopravnih odnosa i iz njih izvedenih prava, i to samo ako bi se iz sadržaja navoda stranaka u postupku moglo, prema kriterijima građanskog prava, zaključiti da je tuženik priznao i postojanje prava s obzirom na koje je tužitelj istaknuo svoj zahtjev za pružanje pravne zaštite. Pritom bi trebalo razlikovati slučaj u kojemu bi se zaključak o građanskopravnom priznanju izvodio općenito iz sadržaja radnji tuženika u postupku, npr. iz njegovih raznih izjava u podnescima i na ročištima, od slučaja u kojemu bi se to priznanje izvodilo samo iz okolnosti da je tuženik na postupovnopravno nevaljan način priznao tužbeni zahtjev. O dvofunkcionalnosti priznanja tužbenog zahtjeva moglo bi se govoriti samo u ovom drugom slučaju. Pritom bi se iz same okolnosti da je tuženik priznao tužbeni zahtjev, da je pristao na to da se donese presuda kojom će on biti prihvaćen, moglo tek vrlo nategnuto izvesti da je on time posredno priznao postojanje materijalnopravne situacije s obzirom na koju je taj zahtjev istaknut. Takav bi izvod dovodila u pitanje apstraktnost priznanja tužbenog zahtjeva u odnosu na premise na kojima je tužitelj utemeljio priznati zahtjev; takav bi izvod bio teško moguće u slučaju nekonkluzivnosti tužbe.

U prilog posebnosti (neovisnosti, apstraktnosti) priznanja tužbenog zahtjeva kao parnične radnje govorila bi i okolnost da tuženik može priznati tužbeni zahtjev i u tzv. procesnim parnicama, npr. tužbeni zahtjev za poništaj arbitražnog pravorijeka zbog nedostataka u arbitražnom postupku (36. ZA)¹⁶, zbog čega, barem u tim parnicama, priznanje tužbenog zahtjeva ne bi moglo imati značenje dvofunkcionalne parnične radnje (v. *infra*).¹⁷ Ta bi se dva priznanja, zatim, razlikovala i u pogledu svoga objekta. Objekt procesnog priznanja jest tužbeni zahtjev, zahtjev da se izrekne predložena kondemncija, konstitucija ili deklaracija; objekt građanskopravnog priznanja jest izvanprocesni dug tuženika. Između tih objekata ne bi, dakle, bilo izravne sadržajne podudarnosti. Priznanje tužbenog zahtjeva ne bi se moglo smatrati priznanjem duga ni u slučajevima

---

snopravni učinak), uzimajući u obzir navode stranaka, moglo imati značenje priznanja materijalnog prava. O tome da Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 77, isključuje materijalnopravne učinke priznanja tužbenog zahtjeva v. prethodnu bilješku.

¹⁶ ZA: Zakon o arbitraži, Narodne novine, br. 88/01.

¹⁷ Te dvofunkcionalnosti ne bi općenito moglo biti kod priznanja konstitutivnih tužbenih zahtjeva u slučajevima u kojima se tražena pravna promjena može ostvariti samo odlukom suda, a ne i suglasnom izvanprocesnom dispozicijom stranaka.

u kojima bi tužbeni zahtjev priznao tuženik koji ne bi bio i sudionik (navodnog) građanskopravnog odnosa s obzirom na koji se parnica vodi, npr. kad bi deklaratorni tužbeni zahtjev kojim se traži utvrđenje postojanja neke tražbine priznao tuženik koji ne bi bio i dužnik.

I u domaćoj je doktrini zauzet stav da je izjava o priznanju tužbenog zahtjeva (samo) procesna radnja parnične stranke, da nije i građanskopravni posao pa da stoga ne proizvodi neposredni pravni učinak na području građanskopravnih odnosa među strankama. Uzima se, međutim, da to ne bi značilo da bi priznanje tužbenog zahtjeva bilo bez ikakvog utjecaja na te odnose. Ono bi na određeni posredni način utjecalo na građanskopravne odnose - ako bi od takvog utjecaja bila presuda koju priznanje tužbenog zahtjeva sadržajno determinira. S time se u vezi ističe da upravo zbog toga zakon ne uvažava tu procesnu dispoziciju kad ona - posrednim putem - dođe u sukob s prisilnim pravom ili moralom koji reguliraju građanskopravne odnose stranaka (3/3).¹⁸ U okviru izloženog stava o posrednosti djelovanja priznanja i na području građanskopravnih odnosa ne razmatra se mogućnost njegova izravnog (supsidijarnog) djelovanja i kao dvofunkcionalne parnične radnje.¹⁹

Izvansudsko priznanje duga ne bi nikako moglo biti shvaćeno kao priznanje tužbenog zahtjeva;²⁰ na to bi se priznanje tužitelj eventualno mogao pozvati prigodom dokazivanja postojanja pretpostavaka za prihvaćanje tužbenog zahtjeva kontradiktornom presudom.

4.4. Priznanje kao izjava volje

Priznanje tužbenog zahtjeva ima s obzirom na svoj procesnopravni tretman značenje **izjave volje**, neovisno o tome kakav je subjektivni stav tuženika prema danoj izjavi - je li je on dao zato što zna da je zahtjev osnovan ili zato što hoće da se prihvati neovisno o stavu koji ima prema osnovanosti zahtjeva;²¹ taj stav ne utječe na pravni tretman i učinke radnje - on tek posredno može biti relevantan u mjeri u kojoj bi mogao dovesti do mane volje zbog koje bi se

---

¹⁸ Triva-Dika, GPPP, str. 598.

¹⁹ O tome da Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 77, isključuje materijalnopravne učinke priznanja tužbenog zahtjeva.

²⁰ V. i *ibid.*

²¹ U tom smislu i Triva-Dika, GPPP, str. 597, a za austrijsko pravo Fasching, ZPR, str. 662, odnosno za slovensko Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 77.

presuda na temelju priznanja (i time, posredno, samo priznanje) mogli pobijati (*arg. ex 353/3.*). U prilog takvoj kvalifikaciji priznanja govori, najprije, odredba po kojoj sud presudu na temelju priznanja neće donijeti unatoč tome što je tuženik priznao tužbeni zahtjev ako nađe (i samo tada) da je riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (331/2.), a zatim i odredba po kojoj se priznanje ne može pobijati zbog tzv. relativno bitnih povreda odredaba parničnog postupka, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primjene materijalnog prava, već samo zbog tzv. apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka i zbog određenih **mana volje** (*arg. ex 353/3.*). Kad bi se priznanje postupovnoppravno tretiralo (i) kao izjava znanja, žalbu bi protiv presude koja bi se donijela na temelju njega trebalo moći izjaviti i zbog nepravilno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog mana volje.

Budući da je priznanje tužbenog zahtjeva parnična radnja kojom se izravno determinira sadržaj presude koju u povodu njega treba donijeti, priznanje ima značenje tzv. **materijalne dispozicije**.²² Ono bi kao takvo imalo i značenje tzv. konstitutivnih parničnih radnji (njem. *Bewirkungsprozeßhandlungen*).²³

4.5. Priznanje kao jednostrana parnična radnja

Priznanje tužbenog zahtjeva je jednostrana parnična radnja.²⁴ Upravo stoga za valjanost priznanja nije značajno je li tužitelj s njime upoznat i je li ga prihvatio²⁵ - ono proizvodi svoj relevantni procesnopravni učinak čim je priopćeno sudu. Tužitelju se (u načelu) ne bi mogao priznati pravni interes da se protiv priznanju jer ono omogućava brže prihvaćanje tužbenog zahtjeva uz bitno ograničenije mogućnosti pobijanja presude koja će u povodu njega biti donesena.²⁶ Tužitelj bi tek iznimno mogao inzistirati na donošenju kontradiktorne presude ako bi meritornu odluku trebalo priznati i izvršiti u zemlji u kojoj se presuda na temelju priznanja ne bi mogla priznati.

Obavještenje tužitelja o tuženikovu priznanju imalo bi smisla tek radi toga da bi mu se omogućilo da podnese zahtjev za naknadu troškova postupka, od-

²² Usp. Triva-Dika, GPPP, str. 597; Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 77.

²³ O tzv. konstitutivnim parničnim radnjama usp. Dika, *Građansko parnično pravo, V., Parnične radnje*, 2009., § 53. Ovo će djelo u nastavku biti citirano kao Dika, GPP, V.

²⁴ O jednostranim i dvostranim parničnim radnjama stranaka v. Dika, GPP, V., § 54.

²⁵ Usp. Triva-Dika, GPPP, str. 597.

²⁶ U tom smislu i Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 78.

nosno radi kontradiktornog sudjelovanja u eventualnom postupku radi provjere dopuštenosti priznanja.

4.6. Bezuvjetnost priznanja

U domaćoj se doktrini (ali i u austrijskoj) zastupa stav da bi priznanje moglo biti samo bezuvjetno, da ne bi smjelo biti oročeno²⁷ ili dano uz rezerve.^{28,29}

Čini se, međutim, da se inzistiranjem na takvim obilježjima priznanja zapravo ograničava mogućnost korištenja tim institutom kao instrumentom za brže, jeftinije i pravozaštitno prikladnije rješavanje sporova. Zašto tuženik, naime, ne bi mogao izjaviti da priznaje tužbeni zahtjev uz uvjet da tužitelj ne zatraži naknadu troškova postupka ili da se sam odrekne nekog drugog svog zahtjeva, istaknutog u toj ili drugoj parnici? Otvaranjem takvih mogućnosti priznanje bi se približavalo u svojim učincima sudskoj nagodbi, s time da bi pružalo višu razinu pravozaštitne sigurnosti jer se donesena presuda (nakon pravomoćnosti) ne bi mogla pobijati tužbom zbog onih razloga zbog kojih bi se sudska nagodba kao (i) građanskopravni ugovor inače mogla pobijati, odnosno zbog kojih bi se moglo tražiti utvrđenje njezine apsolutne ništetnosti.³⁰

Trebalo bi, dakle, prihvatiti one oblike uvjetovanosti priznanja koji se inače mogu prihvatiti kod poduzimanja parničnih radnji. Nema nikakvih pravnodogmatskih razloga zbog kojih se ne bi prihvatila elastičnija interpretacija instituta.

4.7. Priznanje kao posredna parnična radnja³¹

Priznanje bi tužbenog zahtjeva bila posredna parnična radnja u smislu da ne bi sama izravno proizvodila učinak koji bi se njome htio postići - meritorno okončanje spora; za nastupanje tog učinka bilo bi potrebno da sud donese svoju odluku o prihvaćanju tužbenog zahtjeva utemeljenu na toj radnji.³²

²⁷ Usp. Triva-Dika, GPPP, str. 598. Tako i VSM: Rev-272/80 - SP 5/81-59.

²⁸ Fasching, ZPR, str. 661, 664.

²⁹ O uvjetnim i oročenim parničnim radnjama v. Dika, GPP, V., § 52/6.

³⁰ Zastupanjem ovoga stava autor ovoga djela zapravo odstupa od svoga stava o tom pitanju zauzetog na tragu dominantne austrijske doktrine u GPP, V., § 52/6.

³¹ O posrednim i neposrednim parničnim radnjama v. Dika, GPP, V., § 53/5.

³² Usp. Triva-Dika, GPPP, str. 597, a za slovensko pravo Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 77.

O priznanju tužbenog zahtjeva kao konstitutivnoj parničnoj radnji v. *supra* ad 3.5.

4.8. Objekt priznanja

Izjava o priznanju tiče se tužbenog zahtjeva, prijedloga izreke presude čije se donošenje traži, zaključka (*conclusio*) silogizma tužbe, neovisno o tome proizlazi li iz činjenica navedenih u tužbi (*praemissa minor*) primjenom mjerodavne norme materijalnog prava (*praemissa maior*) zaključak o njezinoj osnovanosti.³³ U tom smislu konkluzivnost tužbe³⁴ sama po sebi nije pretpostavka za donošenje presude na temelju priznanja³⁵ jer će sud biti dužan donijeti tu presudu i kad se na temelju činjenica navedenih u tužbi primjenom mjerodavne norme materijalnog prava ne bi moglo doći do zaključka o osnovanosti priznatog zahtjeva, osim ako priznanje ne bi bilo dano radi toga da bi se ishodilo meritorno rješenje spora koje bi bilo protivno prisilnim propisima i javnom moralu (*arg. ex 331/1., 2.*).³⁶

Tužbeni se zahtjev može priznati u cijelosti ili djelomično. Mogućnost djelomičnog priznanja ovisila bi o tome jesu li ispunjeni uvjeti za donošenje djelomične presude (329.).

Priznati se može samo glavni zahtjev; mogu se priznati uz glavni zahtjev i neki od sporednih (akcesornih) zahtjeva. Neki se od sporednih zahtjeva ne mogu priznati odvojeno od glavnog zahtjeva, pa se tako zahtjev za plaćanje kamata ne može priznati ako nije priznat i glavni zahtjev. Tijekom postupka mogu se odvojeno od glavnog zahtjeva priznati incidentalni zahtjevi za naknadu troškova - osobito oni uvjetovani odgovornošću tuženika za njihov nastanak po kriteriju *culpa*e ili objektivne uzročnosti. U tom slučaju sud bi u povodu takva

---

³³ Usp. Triva-Dika, GPPP, str. 598.

³⁴ O konkluzivnosti tužbe usp. Dika, GPP, VI., §§ 4/3.8, 19/3.2.

³⁵ U tom smislu i Fasching, ZPR, str. 666.

³⁶ U tom smislu Triva-Dika, GPPP, str. 598, ističu da se tuženik, priznajući tužbeni zahtjev, "ne izjašnjava o premisama na koje se taj zaključak oslanja, dakle ne kaže ništa ni o istinitosti tužiteljevih činjeničnih navoda (*praemissa minor*) ni o pravilnosti izbora i primjene materijalnopravne norme koja bi upućivala na pravilnost zaključka (*praemissa major*).” Ipak smatraju da je razumno u pravilu "pretpostaviti da tuženik priznaje osnovanost konkluzije jer priznaje istinitost i pravilnost premisa na kojima je građena, no to - u kontekstu dispozitivnih građanskopravnih ovlaštenja stranaka - nije i nužno pa stoga ni relevantno". U tom smislu i Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 77.

priznanja odlučivao rješenjem na temelju priznanja (*arg. ex* 129/5.). Tuženik bi u povodu stupnjevite tužbe mogao priznati tzv. manifestacijski zahtjev, u povodu kojeg bi priznanja sud donosio rješenje kojim bi taj zahtjev prihvatio (186.b/1., 2., 325.a/1.).

Objekt priznanja može biti i protutužbeni zahtjev. Treba uzeti da bi se mogao priznati i prigovor radi prebijanja. Budući da se taj prigovor zapravo podnosi uz uvjet da tužbeni zahtjev tužitelja bude prihvaćen³⁷, priznanje bi bilo također uvjetno. Protutužbeni zahtjev i prigovor radi prebijanja mogao bi priznati tužitelj (protutuženik).

U austrijskoj se doktrini uzima da bi se mogla priznati i osnova tužbenog zahtjeva u slučaju u kojemu bi bili sporni i osnova i iznos tražbine s obzirom na koju je istaknut tužbeni zahtjev, čime bi se stvorili uvjeti za donošenje međupresude na temelju priznanja.³⁸ Ta je mogućnost izrijeком predviđena u slovenskom pravu (315. ZPP SL). Nema razloga da se ona ne prihvati i s aspekta hrvatskog prava.

Iako to nije izrijeком predviđeno, treba uzeti da priznanje treba biti određeno u smislu da se može jasno utvrditi objekt priznanja. To zapravo vrijedi za slučajeve u kojima je tužitelj u parnici istaknuo jedan kvantitativno djeljiv zahtjev, zahtjev koji se stoga može i djelomično priznati, odnosno u kojima je istaknuo više zahtjeva koji mogu biti odvojeno priznati. Problem određenosti javljao bi se i u slučajevima u kojima bi isti tužitelj vodio više parnica protiv istog tuženika kod istog suda pa bi tuženik podneskom obavijestio sud da priznaje tužbeni zahtjev na način iz kojega se ne bi moglo određeno zaključiti koji je od zahtjeva istaknutih u tim različitim parnicama priznao.

Suđeno je da se u slučaju u kojemu je tuženik priznao samo djelomično tužbeni zahtjev koji je postavljen u hrvatskoj valuti, i to u protuvrijednosti strane valute, ne navodeći prema kojem se tečaju treba izračunati ta protuvrijednost, takva izjava ne može smatrati djelomičnim priznanjem tužbenog zahtjeva.³⁹

Budući da je objekt priznanja tužbeni zahtjev, priznanjem se ne priznaje istinitost činjeničnih navoda niti pravna osnova tužbe na koju se tužitelj može bitno pozvao. U tom se smislu u povodu priznanja postojanja prejudicijelnog prava ili pravnog odnosa ne može donijeti presuda na temelju priznanja; to bi se priznanje eventualno moglo tretirati kao priznanje tih odnosa kao pravno

³⁷ Usp. Dika, GPP, VI., § 49/3.3.

³⁸ Usp. Fasching, ZPR, str. 664.

³⁹ ŽS KO: Gž-67/00 - IO 1/00-168.

relevantnih činjenica. Iznimku bi činio slučaj u kojemu bi tijekom postupka bio istaknut prejudicijelni zahtjev za utvrđenje (187/3., 4.).

4.9. Subjekti ovlašteni priznati tužbeni zahtjev

Tužbeni je zahtjev izvan dvojbe ovlašten priznati tuženik (331/1.). On to može izravno učiniti kao stranka ili preko svojih zastupnika. Zakonski zastupnik za poduzimanje te radnje treba imati posebno ovlaštenje kada je to predviđeno posebnim propisima (81.). Odvjetnik kao punomoćnik može priznati tužbeni zahtjev na temelju punomoći za vođenje postupka bez posebnog izričitog ovlaštenja za poduzimanje te radnje (95/1.1.). Punomoćniku koji nije odvjetnik takvo ovlaštenje treba biti izričito dano u punomoći za vođenje postupka (96.).

Priznanje tužbenog zahtjeva koje bi dao samo neki od jedinstvenih suparničara bilo bi bez učinka - ono ne bi djelovalo ni prema njemu; jedinstveni suparničari mogu, naime, načelno nepovoljne parnične radnje poduzimati samo zajednički (načelo jednoglasnosti).⁴⁰

Priznanje tužbenog zahtjeva koje poduzme jedan od običnih suparničara (npr. jedan od više solidarnih dužnika kao tuženika) djeluje samo prema njemu. Upravo stoga presudu na temelju priznanja koja bi bila donesena u povodu takva priznanja drugi obični suparničar ne bi mogao pobijati žalbom. On za to ne bi imao pravnog interesa jer je priznanje tužbenog zahtjeva radnja koja niti koristi niti šteti običnom suparničaru koji je nije poduzeo.⁴¹

Budući da je priznanje tužbenog zahtjeva načelno nepovoljna parnična radnja, obični umješač ne bi bio ovlašten samostalno poduzeti tu radnju - on tako može poduzimati samo načelno povoljne radnje.⁴²

---

⁴⁰ Usp. Dika, GPP, IV., § 21/5. (str. 174).

⁴¹ VSH: Rev-2645/91 - IO 1994/306. O učinku nepovoljnih radnji koje poduzimaju pojedini obični suparničari usp. Dika, GPP, IV., § 20.

⁴² O pravu običnog umješača da poduzima parnične radnje usp. Dika, GPP, IV., § 38/6.3. (str. 276, 277).

4.10. Forma i sadržaj izjave o priznanju te modaliteti njezina poduzimanja

Priznanje tužbenog zahtjeva kao parnična radnja može biti dano pismeno (u podnesku) izvan ročišta ili usmeno na ročištu (14.). Izvan ročišta ono bi moglo biti dano i usmeno na zapisnik kod parničnog suda (106/5.), osim u postupku pred trgovačkim sudovima (501/1.). Ono bi tako moglo biti dano u pisanom odgovoru na tužbu ili u nekom drugom podnesku u stadiju prethodnog ispitivanja tužbe ili stadiju glavne rasprave, na pripremnom ročištu ako bi se ono održavalo, ili na nekom od ročišta za glavnu raspravu.

Tužbeni se zahtjev može priznati i u ponovljenom postupku nakon ukidanja prvostupajnske odluke (369., 370.).

U doktrini se uzima da se tužbeni zahtjev može samo izriječkom (*expressis verbis*) priznati.⁴³ Tom se stavu priklanja i judikatura.⁴⁴

Za priznanje tužbenog zahtjeva nije propisana nikakva posebna formula. Tuženik bi svoju volju da se tužbeni zahtjev prihvati kao osnovan redovito manifestirao koristeći se upravo izjavom koje će u sebi sadržavati riječi “priznanje” i “tužbeni zahtjev”. U tom bi se smislu, međutim, mogli shvatiti i izrazi poput “suglasan sam da se tužbeni zahtjev prihvati kao osnovan”, “prihvaćam tužbeni zahtjev”, “ne osporava se osnovanost tužbenog zahtjeva” i sl.

Izjava kojoj bi se pridalo značenje izjave o priznanju trebalo bi interpretirati prema njezinu objektivnom značenju - volju stranaka ne treba istraživati.⁴⁵ Tuženik bi eventualno, pozivajući se na manu volje, mogao na način predviđen Zakonom, pobijati značenje koje se pridalo njegovoj izjavi. U svakom bi slučaju trebalo zauzeti stav da bi izjavi tuženika trebalo pridati značenje izjave o priznanju kad bi se takav zaključak mogao nedvojbeno izvesti iz objektivno protumačenog sadržaja te izjave.

O opreznom (rezerviranom) pristupu judikature svjedoči stav da se ne smatra priznanjem tužbenog zahtjeva izjava tuženika kojom ne osporava postojanje tražbine i predlaže plaćanje u obrocima.⁴⁶ Upravo se u vezi s ovim judikatom može jasno utvrditi razlika u učincima priznanja utužene tražbine i priznanja tužbenog zahtjeva. U povodu priznanja tražbine sud bi mogao

⁴³ Triva-Dika, GPPP, str. 598.

⁴⁴ VSH: Rev 2986/92 - IO 1994/296; ŽS ST Gž 661/97 - IO 1/1998-175.

⁴⁵ U tom smislu za austrijsko pravo Fasching, ZPR, str. 664.

⁴⁶ ŽS ZG Gž 6939/97 - ING PSP 1998-8-181.

donijeti kontradiktornu prihvaćajuću presudu; u povodu priznanja tužbenog zahtjeva sud bi mogao donijeti dispozitivnu prihvaćajuću presudu. Različito bi se procesnopravno značenje tih presuda očitovalo, između ostaloga, u načinu njihova obrazloženja (338/4., 5.) te razloga za pravne lijekove zbog kojih bi se one mogle pobijati (353.).

Tužbeni se zahtjev može priznati do zaključenja glavne rasprave (331/1.). To znači da bi ga tuženik u načelu mogao priznati odmah po podnošenju tužbe, neovisno o tome što mu tužba još uvijek ne bi bila dostavljena (*arg. ex 331/1.*). *De lege ferenda*, povezano s otvaranjem mogućnosti sklapanja sudske nagodbe i tijekom žalbenog postupka, trebalo bi tijekom toga postupka dopustiti i priznanje tužbenog zahtjeva kao i odricanje od tog zahtjeva. U povodu tih dispozicija ukinula bi se pobijana presuda i sudilo u skladu s njima.

4.11. Opozivost priznanja

Tuženik može opozvati priznanje tužbenog zahtjeva, na ročištu ili u podnesku, i bez pristanka tužitelja do donošenja presude (331/4.). On pritom nije dužan navoditi nikakve razloge za opoziv, što se može objasniti ne samo posrednošću te radnje⁴⁷ već i ozbiljnošću njezinih pravnih posljedica. U tom je smislu suđeno da sud nije mogao donijeti presudu na temelju priznanja u slučaju u kojemu je tuženik doduše priznao tužbeni zahtjev, ali je tijekom rasprave prije donošenja presude opozvao priznanje, i to stoga što je tuženik ovlašten opozvati svoje priznanje i bez pristanka tuženika, što je i učinio u tom slučaju.⁴⁸

Za ocjenu učinkovitosti opoziva relevantan je moment donošenja presude. Problema oko utvrđivanja tog momenta ne bi bilo ako bi sud presudu donio na ročištu i odmah je objavio. Oni bi se mogli javiti u slučajevima u kojima bi tuženik izvan ročišta u podnesku priznao tužbeni zahtjev odnosno u onima u kojima bi sud odgodio donošenje presude radi omogućavanja tužitelju da postavi zahtjev za naknadu troškova ili radi provjere dopustivosti priznanja. Treba uzeti da bi se presuda smatrala donesenom kad bi se o tome sastavio zapisnik u koji bi se unijela ta okolnost - u slučaju u kojemu bi za njezino donošenje bilo nadležno vijeće, odnosno kad bi odluka bila izrađena u pisanom obliku i potpisana

⁴⁷ Tako Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 78. O problematičnosti stava o načelnoj opozivosti posrednih parničnih radnji usp. Dika, GPP, V., § 56.

⁴⁸ OS SP: Gž-1028/80 - PSP 19/206.

- u slučaju u kojemu bi je bio nadležan donijeti sudac pojedinac ili predsjednik vijeća.⁴⁹ Ovdje se apstrahira od mogućih antedatiranja ili postdatiranja odluke, što bi imalo značenje krivotvorenja javne isprave.

U domaćoj je doktrini zauzet stav da bi u slučaju u kojemu je priznanje dano na glavnoj raspravi odredbu o mogućnosti opoziva do donošenja presude trebalo shvatiti tako da je opoziv moguć do zaključenja rasprave jer ovdje nema potrebe da se donošenje presude odgađa.⁵⁰ U vezi s tim bi se stajalištem moglo primijetiti da ono zanemaruje okolnost da Zakon izrijekom inzistira na momentu donošenja presude. Okolnost da je glavna rasprava zaključena ne mora značiti i da je presuda donesena.

Opozivanje priznanja imalo bi značenje načelno povoljne parnične radnje, pa bi ga zato u ime stranke mogao dati i njezin punomoćnik, neovisno o tome ima li ili nema svojstvo odvjetnika. Njega bi u korist svih jedinstvenih suparničara mogao dati bilo koji od njih s učinkom prema svima njima. Obični umješač u načelu ne bi mogao opozvati priznanje koje je dala stranka jer bi time kontradikirao radnji stranke.

Opozivom nestaje osnovna pretpostavka za donošenje presude na temelju priznanja i sud je dužan nastaviti postupak kao da tužbeni zahtjev nije bio priznat. Nastavljeni bi se postupak mogao okončati donošenjem kontradiktorne presude ili na neki drugi način.

4.12. Priznanje tužbenog zahtjeva i priznanje činjenica

Priznanje činjenica kao izjavu jedne od stranaka kojom se suglašava s tvrdnjom protivne stranke o postojanju ili nepostojanju određenih činjenica treba razlikovati od priznanja tužbenog zahtjeva.⁵¹

---

⁴⁹ Zanimljiv je stav zauzet u slovenskoj judikaturi da se presuda na temelju priznanja donesena u pismenom obliku smatra donesenom kad stranka primi tu presudu - usp. Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 78.

⁵⁰ Triva-Dika, GPPP, str. 599.

⁵¹ O ovoj razlici usp. Triva-Dika, GPPP, str. 493, 494.

5. DISPONIBILNOST PREDMETA PRIZNANJA (DOPUŠTENOST PRIZNANJA)

Sud neće uvijek donijeti presudu na temelju priznanja ako tuženik prizna tužbeni zahtjev.

Sud, najprije, ne smije donijeti tu presudu u sporovima u kojima je mogućnost nezina donošenja izrijekom zakonom isključena. Tako u statusnim sporovima fizičkih osoba stranke ne mogu priznati zahtjev protivne stranke i sud ne može donijeti presudu na temelju priznanja (270/1., 3. ObZ).⁵² Također ni u parnicama radi uzdržavanja maloljetno dijete ili dijete nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb ne može priznati tužbeni zahtjev i sud ne može donijeti presudu na temelju priznanja (270/1. ObZ). Ipak, u parnicama radi uzdržavanja protivnik maloljetnog djeteta ili djeteta nad kojim roditelji ostvaruju roditeljsku skrb može priznati tužbeni zahtjev i sud može donijeti presudu na temelju priznanja ako to nije u protivnosti s interesima djeteta (270.a/2., 305.a ObZ).

Sud, međutim, neće donijeti presudu na temelju priznanja i kad je udovoljeno potrebnim uvjetima ako nađe da je riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati, dakle ako nađe da bi donošenjem takve presude sankcionirao dispoziciju stranaka koja bi (objektivno) *in concreto* dovela do rezultata koji bi bili u protivnosti s prisilnim propisima i javnim moralom (*arg. ex 3/3.*, 331/2.).⁵³

Apstraktni stav da nisu postojale pretpostavke za donošenje presude na temelju ("osnovi") priznanja kad priznanje tužbenog zahtjeva predstavlja nedopuštenu dispoziciju tuženika, koja je u suprotnosti s prisilnim propisima⁵⁴, u judikaturi je konkretiziran stavom da je priznanje tužbenog zahtjeva kojim je zatražena ugovorna kazna obračunata na novčanu obvezu nedopuštenu raspolaganje stranaka⁵⁵, odnosno stavom da priznanje tužbenog zahtjeva, koji se po pravilima materijalnog prava određuje prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, dano radi toga da bi se iskoristio utjecaj inflacije, ima značenje raspolaganja suprotnog pravilima javnog morala.⁵⁶

U načelu bi trebalo zauzeti stav da bi okolnost kako je priznanje rezultat mane u volji zbog koje bi se presuda na temelju priznanja mogla pobijati (353/3.)

⁵² ObZ: Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 116/03., 17/04., 136/04., 107/07.

⁵³ Općenito o dopuštenosti disponiranja stranaka u postupku usp. Dika, GPP, V., § 58/4.2.

⁵⁴ VSH: Gzz55/84 - PSP 25/182.

⁵⁵ VSH: Gzz-49/94 - IO 1/1996-164.

⁵⁶ VSH: Rev-773/90 - PSP 53/150.

trebala biti razlogom za nedonošenje te presude jer bi to bilo protivno javnom moralu. Ako bi sud posumnjao da je riječ o slučaju u kojemu je priznanje dano u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevara, trebao bi, postupajući po pravilima o otvorenom pravosuđenju, provjeriti je li zaista riječ o mani volje i svoj definitivni stav uskladiti s rezultatima te provjere.

Obična nekonkluzivnost tužbe, dakle okolnost da iz činjenica navedenih u tužbi primjenom mjerodavnog pravila materijalnog prava nije moguće izvesti zaključak o osnovanosti istaknutog tuženog zahtjeva, ne bi bila zapreka za donošenje presude na temelju priznanja ako se njezinim donošenjem ne bi sankcionirala (objektivno) nedopuštena dispozicija stranaka, rezultat koje bi bio protivan prisilnim propisima i pravilima javnog morala.

Radi provjere ("pribavljanja obavijesti") je li riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati, sud je dužan odgoditi donošenje presude na temelju priznanja. Tijekom takve provjere sud bi svakako bio ovlašten utvrđivati činjenice i izvoditi dokazivanje te na utvrđene činjenice primjenjivati materijalno pravo. Taj bi se kontrolni postupak morao provoditi kontradiktorno u smislu da bi strankama moralo biti omogućeno da u njemu sudjeluju - sud, naime, svoju odluku ne bi smio utemeljiti na činjenicama koje je utvrđivao po službenoj dužnosti i dokazima koje je izvodio po službenoj dužnosti o kojima strankama nije dana mogućnost da se izjasne (7/3.).

O tome da nema uvjeta za donošenje presude na temelju priznanja sud ne bi donosio nikakvu posebnu odluku, već bi svoje razloge o tome trebao iznijeti u odluci kojom bi okončao postupak - u kontradiktornoj presudi, rješenju o odbacivanju tužbe itd. S time se u vezi ne čini prihvatljivim mišljenje izneseno u domaćoj doktrini da bi, iako Zakon izrijekom ne određuje (kao što je to učinio kod presude zbog izostanka - 332/6.) da je protiv odluke kojom se uskraćuje donošenje presude dopuštena posebna žalba, trebalo uzeti da je i ovdje takva žalba dopuštena zbog toga što se ovo rješenje ne bi moglo kvalificirati kao rješenje o upravljanju postupkom.⁵⁷ Naime, za donošenje presude na temelju priznanja nije potreban prijedlog tužitelja niti je sud dužan, ako bi takav prijedlog i bio podnesen, o njemu donijeti posebnu odluku, kako je to još uvijek predviđeno u vezi s presudom zbog izostanka. Upravo zato što to nije, drukčije nego kod presuda zbog izostanka (332/1., 6.) i zbog ogluhe (331.b/1., 6.), izrijekom predviđeno, ne bi, *arg. a contrario*, trebalo donositi posebnu odluku o odbijanju prijedloga za donošenje presude na temelju priznanja, protiv koje bi

⁵⁷ Triva-Dika, GPPP, str. 599.

bila dopuštena samostalna žalba. Protiv donošenja posebne odluke o odbijanju prijedloga govorili bi i razlozi procesne ekonomije i ekspeditivnosti.

Ako na temelju provedenog postupka provjere ne bi sa sigurnošću utvrdio da priznanje nije dopušteno zato što je samo po sebi protivno prisilnim propisima i pravilima javnog morala ili zato što bi dovelo do rezultata koji bi tome bili protivni, sud bi bio dužan donijeti tu presudu.

Tuženik bi svakako mogao povući priznanje tijekom kontrolnog postupka, dakle prije nego što bi presuda bila donesena.

6. POSTUPAK

6.1. Opća obilježja postupka

Postupak za donošenje presude na temelju priznanja je sumarni postupak utoliko što je sud, čim utvrdi da je tužbeni zahtjev priznat, dužan bez daljnjeg raspravljanja donijeti tu presudu (331/1.). Sumarnost se očituje i u sadržaju obrazloženja (v. *infra ad* 6.4.) te u ograničenosti razloga za pobijanje.

6.2. Funkcionalna nadležnost za donošenje presude

U sporovima koje sudi sudac pojedinac presudu na temelju priznanja donosi uvijek sudac pojedinac. U sporovima koje sudi vijeće tu presudu donosi u stadiju pripremanja glavne rasprave predsjednik vijeća; on je donosi i izvan ročišta za glavnu raspravu; na ročištu za glavnu raspravu donosi je vijeće (279., 312/3.).

6.3. Odgoda donošenja

Sud je ovlašten (i dužan) odgoditi donošenje presude na temelju priznanja radi provjere svoje sumnje da je riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (331/2., 3.; v. *supra ad* 5).

6.4. Sadržaj presude na temelju priznanja

Presuda na temelju priznanja uvijek je presuda kojom se tužbeni zahtjev prihvaća (331/1.).

U obrazloženju presude na temelju priznanja sud treba iznijeti samo razloge koji opravdavaju njezino donošenje (338/5.). Ipak, osobito u slučajevima u kojima bi se priznavao generički tužbeni zahtjev, u obrazloženju bi trebalo spor činjenično (prema navodima iz tužbe) utoliko supstancirati ukoliko bi to bilo potrebno radi individualiziranja predmeta spora.⁵⁸

Na pisanom otpravku presude na temelju priznanja treba naznačiti da je riječ o takvoj presudi.

7. PRAVNA PRIRODA PRESUDE NA TEMELJU PRIZNANJA

Presuda na temelju priznanja pripada kategoriji **dispozitivnih presuda** - prigodom njezina donošenja sud je dužan utvrditi samo to je li tuženik valjano dao izjavu o priznanju tužbenog zahtjeva. Pri donošenju te presude sud ne utvrđuje činjenično stanje koje bi bio dužan utvrditi niti primjenjuje materijalnopravnu normu koju bi bio dužan primijeniti kad bi donosio kontradiktornu presudu, osim u mjeri u kojoj bi to bilo potrebno radi kontrole dopuštenosti priznanja.

Presuda na temelju priznanja je **pozitivna meritorna odluka** jer se njome prihvaća tužbeni zahtjev.

Premda se njome u pravilu odlučuje o zahtjevima koji se tiču građanskopravnih prava i pravnih odnosa, po čemu će u pravilu po tome biti građanskopravna presuda, s obzirom na to da se donosi uz primjenu odredbe Zakona o parničnom postupku koja propisuje da će sud donijeti tu presudu ako tuženik prizna tužbeni zahtjev, odredbe koja pri donošenju te presude ima značenje norme o kojoj ovisi osnovanost zahtjeva, dakle funkcionalno materijalnopravne norme shvaćene kao norme o primjeni koje ovisi odluka o osnovanosti zahtjeva, presuda na temelju priznanja funkcionalno bi imala značenje **procesnopravne odluke** jer se pri njezinu donošenju u funkciji materijalnopravne norme javlja norma koja uređuje nastupanje postupnopravnih (zapravo pravozaštitnih) posljedica jedne postupovne dispozicije.

Presuda na temelju priznanja jest "prava" presuda i po svojem je pravnom značenju i učincima izjednačena s kontradiktornom presudom.

---

⁵⁸ U tom smislu za slovensko pravo Galič, *op. cit.* u bilj. 9, str. 79.

8. TROŠKOVI POSTUPKA

Budući da je presuda na temelju priznanja presuda kojom se prihvaća tužbeni zahtjev, u načelu bi sud donoseći tu presudu trebao, u povodu zahtjeva tužitelja, naložiti tuženiku da mu naknadi troškove postupka (154/1.). Ipak, ako sud utvrdi da tuženik nije dao povod za tužbu i ako je u odgovoru na tužbu odnosno na pripremnom ročištu, a ako se ne održava pripremno ročište - onda na glavnoj raspravi prije nego što se upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, priznao tužbeni zahtjev, bio bi dužan, na zahtjev tuženika, naložiti tužitelju da mu naknadi parnične troškove (157.).

9. PRAVNI LIJEKOVI

Protiv presude na temelju priznanja dopušteni su svi pravni lijekovi kao i protiv kontradiktorne presude. Specifičnosti za njihovo podnošenje tiču se zapravo razloga zbog kojih se oni mogu podnijeti.

Presuda na temelju priznanja ne može se pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ni zbog pogrešne primjene materijalnog prava (353/3.), što znači da bi se, *a contrario*, mogla pobijati zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka.⁵⁹

Izloženo je ograničenje mogućnosti pobijanja tih presuda posljedica okolnosti da se ona temelji na izjavi volje tuženika koja izravno determinira njezin sadržaj - pri donošenju te presude sud ne utvrđuje materijalno pravno relevantno činjenično stanje niti primjenjuje materijalno pravo, barem ne ono koje bi primijenio kad bi donosio kontradiktornu presudu. Međutim, budući da je sud prigodom donošenja te presude dužan voditi računa o tome ne raspolažu li stranke priznanjem tužbenog zahtjeva pravima kojima ne mogu raspolagati (331/2., 331.b/2.), da je, dakle, u ograničenoj mjeri dužan paziti na pravilnu primjenu materijalnog prava koje bi primijenio prigodom donošenja kontradiktorne presude, i nju bi u toj mjeri trebalo moći pobijati zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Ipak, s obzirom na to da je donošenje presude na temelju priznanja protivno zakonu sankcionirano kao posebna apsolutno bitna povre-

---

⁵⁹ O žalbi protiv presude na temelju priznanja v. Dika, *Građansko parnično pravo, X., Pravni lijekovi*, 2010., § 25/3. Ovo će djelo u nastavku biti citirano kao Dika, GPP, X.

da odredaba parničnog postupka, opisana se povreda materijalnog prava kao mogući razlog za žalbu javlja u obliku te procesne povrede.⁶⁰

Prigodom donošenja presude na temelju priznanja sud nužno provodi postupak, što znači da može u tome i pogriješiti. Zbog toga se ta presuda treba moći i može se pobijati zbog apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka (*arg. ex* 353/3.). Za razliku od uređenja prije Novele 2003., po kojemu se presuda na temelju priznanja mogla pobijati i zbog relativno bitnih povreda odredaba parničnog postupka (*arg. ex* prij. 353/3.), prema novom uređenju ona se ne može pobijati zbog tih povreda. Razloge tome treba tražiti u okolnosti da svaka relativno bitna povreda pretpostavlja da je zbog nje došlo ili do nepravilnog utvrđenja činjeničnog stanja ili do pogrešne primjene materijalnog prava, pa bi žalba protiv tih presuda, ako bi se one mogle pobijati i zbog relativno bitnih povreda, posredno postala moguća i zbog razloga zbog kojih inače nije dopuštena.

S obzirom na to da se presuda na temelju priznanja temelji na izjavi volje tuženika koja ima značenje materijalne procesne dispozicije (3/1.)⁶¹, ona se može pobijati zbog mana u volji stranke koja je odgovarajuću dispoziciju poduzela - zbog bitne zablude, prisile ili prijevare (353/3.). Nedostaci u formiranju izjave volje na kojoj se temelji postaju nedostatkom same presude. U mjeri u kojoj je to potrebno da bi se supstancirala mana volje zbog koje se pobijaju presude na temelju priznanja, moguće je u žalbi protiv tih presuda iznositi i nove činjenice i predlagati nove dokaze.⁶²

Iznimno od pravila da se redovna revizija može izjaviti i zbog pogrešne primjene materijalnog prava, protiv drugostupanjske presude kojom se potvrđuje presuda na temelju priznanja ta se revizija može izjaviti samo zbog apsolutno i relativno bitnih povreda odredaba parničnog postupka zbog kojih je dopuštena (385/3.). Ta se iznimka može objasniti okolnošću da se prigodom donošenja tih presuda materijalno pravo ne primjenjuje, ili barem ne primjenjuje na način na koji se primjenjuje prigodom donošenja drugih presuda. Zbog toga se te presude ne mogu pobijati žalbom zbog pogrešne primjene materijalnog prava (*arg. ex* 353/2.), pa je onda, *a fortiori*, logično da se ne bi mogle pobijati ni revizijom.⁶³

⁶⁰ U tom smislu i Triva-Dika, GPPP, str. 678.

⁶¹ Materijalne dispozicije su takve parnične radnje stranaka kojima one izravno utječu na sadržaj i sudbinu zahtjeva za pružanje pravne zaštite - usp. Triva-Dika, GPPP, str. 129.

⁶² Usp. Triva-Dika, GPPP, str. 678, koji, međutim, relativno neodređeno, govore o mogućnosti iznošenja zbog mana u volji prigovora činjenične naravi.

⁶³ Usp. Dika, GPP, X., § 37/4.4.

Postupak pravomoćno završen presudom na temelju priznanja može se ponoviti zbog svih razloga zbog kojih se može ponoviti postupak okončan kontradiktornom odlukom, osim zbog naknadnog preinačenja, ukidanja ili poništaja odluke na kojoj je pobijana odluka utemeljena (421/1.8.), zbog naknadne drukčije pravomoćne odluke o prejudicijelnom pitanju (421/1.9.) te zbog novih činjenica i novih dokaza (421/1.10.) (*arg. ex* 421/2.).⁶⁴ Takvo je rješenje uvjetovano okolnošću da se ta presuda temelji na (izričitoj) dispoziciji tuženika, a ne na kontradiktorno utvrđenom činjeničnom stanju (*arg. ex* 331.), zbog čega se ona i ne može pobijati zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (353/3.).⁶⁵

Postupak pravomoćno završen presudom na temelju priznanja može se, međutim, ponoviti i zato što je izjava o priznanju dana u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare (421/3.). Mogućnost da se ta presuda pobija i zbog ove posebne grupe razloga može se objasniti okolnošću da se ona kao dispozitivna odluka može i inače pobijati zbog mana volje (*arg. ex* 353/3.). Te su mane volje zapravo specifične kvalificirane novote za podnošenje prijedloga protiv te presude. Pritom bi okolnost da se ona može pobijati zbog mana volje značila da se u prijedlogu mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi kojima bi se te mane supstancirale (*arg. ex* 353/4.). Zbog mana u volji ponavljanje postupka završenog pravomoćnom presudom na temelju priznanja ne može se tražiti ako se stranka bezuspješno pozvala na te mane u prijašnjem postupku (*arg. ex* 422/1.); ona zbog tih mana ne bi bila ovlaštena zatražiti ponavljanje ni ako bi se njezinoj krivnji moglo pripisati to što ih nije iznijela prije nego što je prijašnji postupak završen pravomoćnom sudskom odlukom (*arg. ex* 422/2.), zapravo najkasnije u žalbi (*arg. ex* 353/3.).

Rok od trideset dana za traženje ponavljanja postupka završenog pravomoćnom presudom na temelju priznanja zbog mana volje može se tražiti od dana kad je stranka mogla iznijeti pred sudom da je priznanje dano u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare (423/1.7.). Ako bi taj rok počeo teći prije nego što

---

⁶⁴ O prijedlogu za ponavljanje postupka protiv presude na temelju priznanja usp. Dika, GPP, X., § 50/9.

⁶⁵ Tek su Novelom 2003. izrijekom posebno uređeni razlozi za pobijanje navedenih dispozitivnih presuda. Međutim, već je i prije te novele u sudskoj praksi bio zauzet stav da se presuda zbog izostanka ne može pobijati prijedlogom za ponavljanje postupka zbog onih razloga zbog kojih se nije mogla pobijati žalbom (VSH: Rev-2467/87 - PSP 44/175), a da se presuda na temelju priznanja ne može pobijati zbog novih činjenica i novih dokaza (VSH: Rev- 435/96 - IO 2/1996 -119).

bi odluka postala pravomoćna, on bi se računao od pravomoćnosti odluke ako protiv nje nije bio izjavljen pravni lijek odnosno od dostave pravomoćne odluke višeg suda izrečene u posljednjem stupnju (423/2.). Nakon što protekne rok od pet godina od dana kad je odluka postala pravomoćna, prijedlog za ponavljanje postupka ne može se podnijeti zbog mana u volji (*arg. ex* 423/3.).

10. ZAKLJUČNE NAPOMENE

Institut presude na temelju priznanja na teorijskoj i provedbenoj razini ne izaziva posebne dileme. Teorijski bi se, *de lege ferenda*, možda trebalo otvoriti pitanje mogućnosti da se - radi zaštite javnog interesa ili interesa trećih u onim slučajevima u kojima je institut iskorišten radi postizavanja nedopuštenih rezultata - ovlaštenje za pobijanje te presude prizna i određenom državnom tijelu, odnosno trećem kojeg bi interesi mogli biti njome (njezinom djelotvornošću) pogođeni. To bi osobito dolazilo u obzir u slučajevima u kojima bi dispozicija koja je "pokrivena" presudom na temelju priznanja imala značenje i kaznenog djela. U tom bi smislu zapravo institut prijedloga za ponavljanje postupka s proširenim krugom procesno legitimiranih ovlaštenika mogao biti dostatan.

De lege ferenda, trebalo bi razmotriti i mogućnost priznanja tužbenog zahtjeva i donošenja presude na temelju priznanja i u postupku u povodu žalbe. Time bi se strankama omogućilo dopunsko disponiranje predmetom spora prije pravomoćnosti. Ta bi mogućnost trebala biti praćena odgovarajućim rješenjem i u pogledu odricanja od tužbenog zahtjeva te sklapanja sudske nagodbe. U povodu priznanja tužbenog zahtjeva tijekom žalbenog postupka drugostupanjski bi sud bio dužan preinačiti (odbijajući) presudu i zamijeniti je presudom na temelju priznanja. Uvođenjem takve mogućnosti rasteretio bi se drugostupanjski sud u mjeri u kojoj bi bio pošteđen meritornog preispitivanja pobijane presude i ponovnog suđenja te obrazlaganja drugostupanjske odluke.

Summary

Mihajlo Dika*

VERDICT BASED ON A CONFESSION

The paper attempts to exhibit, completely and systematically, with warnings of some comparative solutions and opinions of the foreign doctrine, the institute of verdict based on a confession, one of the so called dispositive verdicts, verdicts that are based on the manifestation of will of one of the parties that directly determines the content of the ending of the litigation on the merits. It is especially emphasised and argued that, despite its dispositive character in which the acceptance of principle of autonomy of the parties' will in the area of the procedural law, the acceptance of the litigation claim on which the verdict is being passed based on a confession maintains the meaning of the pure procedural act, it is free of meaning and material-legal disposition. De lege ferenda warns of the need to enlarge the circle of procedurally authorised subjects to hand in legal remedies against the verdict based on a confession by opening the possibility that certain government bodies for the purpose of protecting the public interest, but also third parties for the purpose of their interest can use legal remedy. It is also suggested to introduce the possibility to accept the litigation claim during the appeal process and passing the final verdict based on the confession, in order to allow the parties to have their claims at disposal until legal validity, but also to disburden the court of appeal of the unnecessary decision-making on the merits after an appeal, when there is no real reason for it.

Key words: verdict, confession, procedure

---

* Mihajlo Dika, Ph. D., Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb

Zusammenfassung

Mihajlo Dika *

URTEIL AUFGRUND EINES GESTÄNDNIS

In der Arbeit wird versucht, vollständig und systematisch, mit Hinweis auf einige komparative Lösungen und Stellungnahme fremder Doktrin, das Institut des Urteils aufgrund eines Geständnis vorzustellen, ein der sogenannten dispositiven Urteile, Urteile, die auf Manifestierung des Wille einer der Parteien basieren, womit unmittelbar das Inhalt der meritorischen Beendigung der Streitigkeit determiniert wird. Es wird besonders betont und argumentiert dass, trotz seiner dispositiven Charakter, in dem sich die Anerkennung von Prinzipien der Willensautonomie von Parteien offenbart und im Bereich des Verfahrensrechtes, die Anerkennung des Klagebegehren aufgrund dessen das Urteil getroffen wird aufgrund eines Geständnis die Bedeutung einer reinen Verfahrenshandlung bewahrt, und ist frei von Bedeutung und materiellrechtlicher Disposition. De lege ferenda, es wird gewarnt von der Notwendigkeit, den Kreis der verfahrenslegitimierter Subjekten für die Einreichung der Rechtsmittel gegen Urteil aufgrund Geständnis zu vergrößern durch Öffnung von Möglichkeit, dass bestimmte Staatskörper wegen Schutz des offenen Interesse, aber auch eine dritte Seite wegen Schutz eigenes Interesse, eine dieser Rechtsmittel einreichen. Es wird vorgeschlagen, die Möglichkeit einzubringen, Klagebegehren während des Einspruchverfahrens und während der Entscheidung über Urteil in zweiter Instanz aufgrund Geständnis anzuerkennen, damit den Parteien erlaubt wird, über ihren Anträge bis Rechtswirksamkeit zu verfügen, aber auch um das Gericht in zweiter Instanz von unnötiger meritorischer Entscheidung über Einspruch, wenn es dafür eigentlich keine Gründe gibt, zu entlasten.

Schlüsselwörter: Urteil, Geständnis, Verfahren

---

* Dr. Mihajlo Dika, Professor an der Juristischen Fakultät der Universität Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb

